



# VALSKÅDESPELET

## FÖRORD

Sverige kallas för en demokrati. Det får vi lära oss från det vi föds. Särskilt får vi lära oss det vart tredje år, då vi har rätten att välja vilka som ska sitta i ledningen för den svenska demokratin. Höjdpunkten på demokratin modell Sverige sägs nämligen vara rätten och möjligheten att under några minuter vart tredje år vandra in i en vallokal, stoppa ner ett papper med ett partinamn på i ett kuvert och lägga kuvertet i en valurna. Sedan är för Svensson hela den demokratiska processen avklarad, och samhället fungerar likadant i tre år till.

Den borgerliga demokratin är det idealiska tillståndet för en kapitalistisk stat. Den stora massan av befolkningen har således rätt att uttala sig om det mesta men har i stort sett ingenting att säga till om om man inte bryter 'demokratin' ramar, dvs genom utomparlamentariska aktioner. Under långa perioder av kapitalismens historia har den borgerliga demokratin varit så stabil, att den av breda befolkningslager kommit att betraktas som en naturlig del av kapitalismen och dess 'sanna' väsen. Så är det naturligtvis inte alls. När det kapitalistiska systemet drabbas av kriser, vilket det regelbundet gör - det är en del av dess natur, då försvinner automatiskt en del av den demokratiska fasaden. Det finns många exempel på det: Italien på 20-talet, Tyskland och Spanien på 30-talet, Grekland, Chile, Brasilien, Argentina och många andra under senare år. I mindre skala ruckas det på det demokratiska höljet på många håll idag: i Tyskland, England, men också i Sverige genom den nya grundlagen.

På ett område finns det överhuvudtaget ingen demokrati. Det är i produktionen, på arbetsplatserna, i kapitalismens hjärta. Där härskar borgarklassen oinskränkt och kommer att göra det så länge kapitalismen består. Och det är just här som samhällsmakten är koncentrerad. Där parlamentet bara kan skumma lite på ytan, där spelar den ekonomiska makten med människoliv.

Och ändå fortsätter borgerliga, socialdemokratiska och förment kommunistiska partier att koncentrera nästan alla sina krafter på arbetet i parlamentet. Hos socialdemokrater och öppna borgare är detta inget att förundra sig över. Det ligger i deras natur som aspiranter på regeringsmakten. Hos de 'kommunistiska' partierna däremot avslöjar det engagerade valdeltagandet en grundläggande oförmåga att förstå dels parlamentets natur, dels vad socialismen egentligen innebär. Deras strategiska syn innebär i praktiken att de är beredda att ta ansvar för den kapitalistiska ekonomin. Det kapitalistiska samhället har arbetsdelning, uppdelning mellan ledare och ledda, som grundförutsättning. Det socialistiska samhället bygger på det faktum att arbetarklassen själv administrerar och förvaltar samhället. Där kapitalismen bygger på utsugning och förtryck, bygger socialismen på deltagande och självförvaltning. Ett socialistiskt samhälle kan man inte nå genom att överlåta beslutsfattandet åt

andra, riksdagsmän eller företagsledare, utan bara genom arbetarklassens självständiga och kollektiva kamp. För det är just detta som valet till riksdagen handlar om: att överlämna ansvaret till någon annan. Det är detta som den här skriften tar upp. Det är vår förhoppning, att den hjälper till att avslöja det parlamentariska skådespelet och den odemokratiska borgerliga demokratin.

**&&&**

En del av artiklarna har tidigare publicerats i Tidningen ARBETARMAKT. Resten är nyskrivet. För urval och uppläggnings svarar: Antiparlamentariska gruppen i Förbundet Arbetarmakts Stockholmsavd.

## **DEN BORGERLIGA DEMOKRATINS UPPKOMST**

Den borgerliga demokratin uppkomst daterar sig i Sverige till perioden mellan ungefär 1850 och 1920. Den 70 år långa och många gånger mödosamma processen är parallell med den kapitalistiska produktionsordningens genombrott och utveckling till det dominerande produktionssättet.

För att kapitalistisk produktion ska vara möjlig krävs att den juridiska och politiska överbyggnaden är anpassad till den. Den förkapitalistiska produktionen var omgärdad av en mängd inskränkningar och förbud, till den växande borgarklassens förtret. Allt detta måste sopas undan.

Borgarklassen krävde i första hand etableringsfrihet och näringsfrihet. I andra hand yttrande- och mötesfrihet för att kunna kritisera och angripa vad den ansåg vara orättvisor i samhället.

### **LÅNGSAM TILLVÄXT**

I Sverige var borgarklassens tillväxt relativt långsam och dess styrka betydligt mindre än i mer utvecklade länder i Västeuropa. Den borgerliga revolutionen blev därför på många sätt mindre våldsam i Sverige än på andra håll. Några liberalt inspirerade demonstrationer i Stockholm i mitten på 1840-talet var i stort sett allt.

Borgarklassens största intresse var alltså frihet att tillverka och sälja varor på en marknad. Det politiska uttrycket för dess strävan var liberalismen. De liberala tänkarna, främst Adam Smith, predikade individens frihet i alla sammanhang, och alldeles särskilt då det gällde friheten att exploatera människor och naturtillgångar. Alla skulle ha rätt att bli industrichefer, bankdirektörer och skeppsredare.

### **HIMMELRIKE**

Det tog emellertid lång tid innan några som helst rättigheter nådde ner i de lägre samhällsklasserna. Tiden för kapitalismens genombrott var i själva verket fruktansvärd för arbetare, lantarbetare och småbrukare. De gamla

patriarkaliska beroendeförhållandena, som i alla fall innebar ett minimum av social trygghet, bröts sönder. I deras ställe kom ett opersonligt och ansvarslöst utsugarsystem, kemiskt rent från social rättvisa och trygghet.

När borgarna fått sin näringsfrihet var 'frihetskampen' förbi för deras del. För den politiska delen av den borgerliga revolutionen stod nu bara några liberala politiker. Arbetarklassen var ännu för svag och splittrad för att göra anspråk på några förbättringar. Sverige under mitten/slutet av 1800-talet var ett himmelrike för utsugarklasserna.

## **ARBETARKAMP**

Under de två sista decennierna av 1800-talet satte sig arbetarklassen i rörelse. Socialistiska idéer spreds snabbt och organiseringen sköt fart. Mot borgarklassens vilja tvingade arbetarna igenom stora delar av den borgerliga demokratin, som rätten att organisera sig och hålla möten. Kampen gällde dock främst livets nödtröft som högre lön, bättre bostäder och människovärdiga arbetsförhållanden.

I stället för den borgarklass som sade sig stå för en liberal, demokratisk samhällsordning blev det alltså den mest förtryckta och utsugna klassen, arbetarklassen, som långsamt genomdrev och befäste den bräckliga borgerliga demokratin. (Om hur arbetarna också genomdrev den allmänna rösträtten och de tragiska konsekvenser det fick, finns att läsa om i en separat artikel.)

## **FÅTALETS MAKT**

Men klassamhällets främsta kännetecken, att ett fåtal beslutar vad den stora massan ska göra, det har arbetarklassen ännu inte förmått ändra på. Att befolkningen i många länder har rätt att i 'demokratisk ordning' välja en liten del av dom som ska fatta besluten kan inte förändra någonting. Och när dessutom de viktigaste makthavarna, kapitalägarna, inte alls är valbara, framstår den borgerliga 'demokratin' som en av historiens största bluffar.

# **KVÄVD REVOLUTION**

## **OM RÖSTRÄTTSREFORMEN I SVERIGE 1918**

Kravet på allmän rösträtt var ett av arbetarrörelsens främsta i början på 1900-talet. Det hade medfört att borgarklassen reformerat valsystemet en aning, men inte på något sätt skakat den rådande ordningen.

1918 hade bara män över 24 år och med en viss minimi-inkomst rätt att rösta. Dessutom var rösträtten graderad så att de som tjänade mest hade upp till 40 röster.

Efter första världskriget svepte en stark revolutionär våg över hela den kapitalistiska världen. Trötta på krig och svält och inspirerade av februari- och oktober-revolutionen i Ryssland tog arbetarna upp kampen mot utsugarsamhället.

I Sverige var livsmedelsbristen stor och de flesta viktiga matvaror

ransonerades. Tilldelningen var otillräcklig och svarta börsaffärerna tilltog. Samtidigt spekulerades det med de ransonerade varorna, priserna hölls inte och mängder med livsmedel exporterades till bland annat Tyskland.

Arbetarna kunde inte åse detta utan att reagera. Våren 1917 gick en våg av hungerdemonstrationer över landet. I Västervik lade arbetarna ner arbetet en dag och samlades till ett möte där man valde en kommitté och ställde krav på större ransoner till de arbetande, inställde skatteindrivning hos de låglönade och kontroll över malning av säd.

Av regeringen krävde mötet att livsmedelsexporten skulle stoppas, levnadsstandarden skulle återställas till 1914 års nivå, åttatimmarsdagen införas och årsinkomster upp till 3.000 kronor bli skattefria. Liknande demonstrationer förekom på andra håll och det hände att demonstranterna organiserat tog hand om spekulanternas lager och sålde ut dem till de fastställda priserna. Borgarna sände militär mot arbetarna, men på flera förläggningar förekom det myterier och soldaterna deltog också i arbetarnas demonstrationer. Det hände också att soldater deserterade och överlämnade vapnen till arbetarna. Även hungerstrejker genomfördes på regementena. "Föreningen soldater och arbetare" bildades i Stockholm och andra förläggningsorter.

## **SAP:S STÄNDIGA SVAR**

I slutet av april uppmanade det socialdemokratiska ungdomsförbundet LO att sätta in hela den svenska arbetarklassens kraft i "en allmän, hela landet omfattande arbetsnedläggelse" för vissa krav såsom: åttatimmars arbetsdag, bostadsfrågans reglering, amnesti för politiska fångar och straffrihet för militärer och arbetare som deltagit i demonstrationer mot regeringen och svälten.

Rörelsen för 8-timmars arbetsdag tog sig ibland uttryck i att man helt enkelt bara arbetade 8 timmar och sedan gick hem.

LO:s ledning gjorde naturligtvis vad den kunde för att stoppa rörelsen bland massorna men det lyckades inte särskilt väl. Reformisterna var nu mycket oroade och Branting, Palmstierna, Rydén och Sandler m fl tog initiativ till "1917 års arbetarkommitté" för att lugna arbetarna i landet. Det första denna kommitté gjorde var att rikta ett upprop till Sveriges arbetande folk. Detta upprop var utformat så att pågående demonstrationer, strejker etc skulle inriktas på att begära en författningsrevision, dvs allmän rösträtt. Detta blev sedan SAP:s ständiga svar på det revolutionära uppsvinget bland arbetarna. Vidare varnade samma upprop arbetarna för att själva ta hand om livsmedelsfördelningen och åsidosätta de lokala myndigheterna.

Arbetarnas beredskap för storstrejk blev allt tydligare, vilket gjorde LO-gubbarna nervösa för eventuella följder. Representantskapet inom LO manade därför arbetsgivarna att bevilja en höjning av arbetarnas löner och antog också ett hemligt uttalande att förbunden till varje pris skulle motverka illegala strejker och att givetvis inte heller stödja sådana ekonomiskt.

## **NYTT VÄNSTERPARTI**

Mitt i dessa händelser sammanträder vänstersocialisternas konstituerande partikongress 13-16 maj 1917 för att bilda ett nytt parti sedan de uteslutits ur SAP. Namnet Sveriges Socialdemokratiska Vänsterparti antogs (SSV). Detta parti kom senare att anta namnet 'Sveriges Kommunistiska Parti (SKP). Först mot slutet av kongressen togs arbetarnas dagssituation upp. Man utarbetade ett "Manifest till Sveriges arbetare". Bland de första kraven var att Landssekreteriatet skulle tillsammans med övriga fackliga och politiska huvudorganisationer ställa sig i spetsen för genomförandet av:

1. allmän löneförhöjning, 8-timmars arbetsdag
2. Författningsrevision för allmän och lika rösträtt, första kammarens avskaffande och monarkins avskaffande.

I riksdagen, frågade Branting och Vennerström (SSV) om högerregeringen Schwartz var beredd att lägga fram förslag om författningsrevision med införande av allmän rösträtt. Schwartz svarade den 5 juni och sa att det inte var aktuellt med någon sådan.

När svaret kom lade Stockholms arbetare på uppmaning av vänstersocialisterna ner arbetet och marscherade till riksdagshuset. De möttes av i hemlighet sammankallad polis och militär. Det blev våldsamma sammanstötningar med många sårade. Inne i riksdagshuset blev det så småningom bekant att man demonstrerade utanför. Z Höglund (SSV) utbringade ett leve för gatans parlament, medan Branting gick ner och till slut lyckades med manövern att avleda massorna till Folkets Hus. När han där som slutapell bad arbetarna gå hem för att i stället ge sitt svar vid de kommande valen, så ropade de samlade på storstrejk. Efter detta lyckades han inte att komma tillbaka till talarstolen utan måste dra sig tillbaka.

Höstens riksdagsval innebar att högerregeringen fick avgå.. En regeringskris utbröt och kungen grät. En koalitionsregering bildades mellan liberaler och sossar.

## **KRIGET I FINLAND**

Den 27 januari 1918 bröt klasskriget i Finland ut. Efter flera månaders krig, med svenska och tyska trupper på de vitas, dvs borgarnas, sida, förlorade de röda, och ett massmord på arbetare anställdes. Omkring 20 000 män och kvinnor avrättades och ytterligare 15 000 dog av tortyr och svält i fängelserna och fånglägren.

Borgarna i Sverige drog igång en enorm hetskampanj mot de röda och det värvades frivilliga till den vita sidan. Kampanjen hade också inrikespolitiska orsaker - och verkningar. Borgarna var rädda för att de svenska arbetarna skulle följa sina finska klassbröders exempel. Men en kraftig opinionsrörelse för de finska arbetarna och torparna omöjliggjorde ett officiellt stöd till den vita terrorn. Men inofficiellt gavs tillstånd till tyska militärtransporter genom svenskt territorialvatten. Officerare som lät sig värvas fick permission.

Den finska revolutionens nederlag innebar en besvikelse som klart inverkade på den svenska arbetarklassens kampanda.

En annan faktor som troligen bidrog till att lägga hämsko på arbetarklassens kamp var "spanska sjukan", en svårartad epidemisk influensa. Den beräknas ha krävt 50 000 liv. Då naturligtvis främst bland arbetarklassen p g a dess allmänt dåliga levnadsförhållanden. Trots dessa hämmande faktorer fortsatte arbetarklassens aktioner: strejker samt demonstrationer mot dyrtiden och livsmedelsbristen.

Under det att rösträtten var under utredning efter avslag av första kammarens högermajoritet nåddes Sverige av de första meddelandena om händelserna i Tyskland.

## **UPPROR I TYSKLAND**

I början av november hade 100 000 matroser gjort uppror i Tyskland. Innan revolutionen hunnit spridas till fronten proklamerades eld upphör och arbetar- och soldatråd bildades över hela landet. Den 9 november flydde kejsar Wilhelm till Holland.

De första resultaten av upproret i Tyskland räckte för att ge hy fart åt arbetarnas aktioner i Sverige och sätta skräck i både borgarklassen och den socialdemokratiska ledningen. Möten och demonstrationer sattes igång över hela landet.

Socialdemokratin var nu angelägen om att från början få greppet om uppsvinget. P-A Hansson läste vid en demonstration den 10 nov. 1918 upp förslag till paroller, bl a en om att militären skulle hålla sej borta från arbetarnas manifestationer. Att regeringen, för bekämpandet av arbetarrörelsen, höll på att organisera reservpoliskårer, där även socialdemokrater skulle ingå, sa man förstås inte högt.

SSV, Soc.dem.Ungdomsförbund och Sveriges soldat- och arbetarförbund publicerade den 11 nov. ett upprop till landets arbetare, bönder och soldater med rubriken "Fram för den socialistiska republiken". De krav man ställde var bl a: bildandet av en socialistisk regering, stödd på arbetar-, soldat- och bonderåd över hela landet, republikansk statsförvaltning, första kammarens avskaffande, inkallande av en konstituerande nationalförsamling på grundval av en oinskränkt allmän rösträtt för män och kvinnor från 20 års ålder. Om det blev nödvändigt skulle en allmän arbetsnedläggelse stödjas för genomförandet av dessa krav.

## **"REVOLUTIONÄR STÄMNING"**

Detta upprop fick gensvar hos arbetarna. Nu blev det bråttom att genomföra rösträtsreformen.

Samma dag kallades Verner Rydén (ecklesiastikminister och en av de 4 soc. dem. ledamöterna i regeringen) till Stockholm av statsminister Edén. Den 12 nov. sammanträdde regeringen och diskuterade det politiska läget i landet. Verner Rydén antecknade i sin dagbok:

Därvid rapporterade krigs- och sjöfartsministrarna (E A Nilsson och Erik Palmstierna) om läget inom armé och marin. Båda vitsordade att stämningen var mycket revolutionär. Försiktighetsåtgärder hade vidtagits i flera

avseenden. Särskilt opålitliga truppförband hade hemförlovats och inom flottan avlägsnats till Karlskrona. Ur alla gevär i förråden hade slutstycken uttagits och lämnats i förvar hos pålitliga officerare. I Norrbotten hade landstormens gevär förts till Boden.

Efter framställan av polismästaren (Hårleman i Stockholm) hade även kulsprutorna berövats sina slutstycken.

Per telefon tillkallades därefter Herman Lindqvist (LO:s ordf.). Statsministern delgav honom vad regeringen visste om vänstersocialisternas planer och hemställa om landsorganisationens hjälp för att hindra oroligheter och äventyr. Lindqvist utlovade därvid att han omedelbart skulle vidtaga åtgärder för att få en överläggning till stånd med fackförbundens ordföranden samt på torsdagen sammankalla LO:s representantskap.

Lindqvist framhöll emellertid att regeringen, för att kunna hålla rörelsen bland folket inom laglighetens ramar, måste vidtaga radikala åtgärder, särskilt med avseende på författnings- och normalarbetsdagsfrågorna: Skedde så trodde Lindqvist att fackföreningsfolket skulle stödja regeringen.

"För hela situationen vore det nödvändigt att blockbildningen mellan soc. dem. och lib. ägde bestånd. I annat fall kunde en ren anarki efter ryska mönstret uppkomma. Skulle en sådan fara kunna avvärijas måste det liberala partiet taga ett radikalt steg ut till full demokrati. Ett gemensamt program måste skapas och detta finge högern acceptera för samhällsfridens skull. Utan bestämt löfte härom från högerns sida vore faran för en revolution överhängande."

Två dagar senare sände statsministern ut en kommuniké om att regeringen skulle utarbeta och överlämna en proposition om allmän och lika kommunal rösträtt för omedelbart antagande. Att en urtima riksdag inte hade rätt att besluta i författningsfrågor struntade man i.

Från början hade man avsett att en uppgörelse mellan partierna i författningsfrågan skulle ta formen av en utredning som skulle framläggas för 1919 års riksdag. Under trycket av den revolutionära situationen kom liberalerna och sossarna istället överens så här enl. Rydén's anteckningar den 14 nov: "Statsministern svarade: Du förstår nog hur oerhört svårt detta steg skall vara för vårt parti. Om allt går sönder så kastas bara landet ut i större äventyr. Jag svarade: Det går inte sönder om vi hålla ihop. Under djup rörelse tryckte vi därefter varandras händer och lovade varandra att som en man stå och fal•a för arbetet att genomföra författningsrevisionen och upprätthålla lugn och ordning i landet."

## **WALLENBERG FÖR RÖSTRÄTT**

Detta "svåra steg" hade skett bl a genom påtryckningar av kungen och inte minst av kretsarna kring Enskilda Banken med Marcus Wallenberg i spetsen. Denne förklarade för en engelsk diplomat den 14 nov. att han "ansåg det nödvändigt att regeringen tillmötesgick de socialdemokratiska kraven på en rösträttsreform och trodde dessutom att det skulle verka välgrundande om England och USA tillkännagav att de tänkte stoppa sina livsmedel i händelse av bolsjevikupplopp".

Det kan också nämnas att Göteborgs ledande företagare med bl a Dan Broström i spetsen telegramvägen utövade påtryckningar på Lindman och Trygger om att de skulle acceptera rösträttsreformen. Även Svensk Handelstidning krävde att författningsreformen snarast genomfördes.

I den deklaration som regeringen skickade ut den 14 nov. stod bl a: "regeringen är fast besluten att insätta all kraft på att snabbt och fullständigt genomföra detta författningsprogram samt att upprätthålla lugn och ordning i landet. Regeringen vädjar till Sveriges folk att under nuvarande svåra in- och utrikespolitiska förhållanden stödja den i arbetet för dessa uppgifters förverkligande"

Och i ett upprop från SAP och LO: "...Genomföras dessa krav äro vi förvissade att Sveriges arbetare genom den sålunda i fullbordan varande författningsrevisionen få fria möjligheter att under en fortsatt utveckling ernå samtliga de genomgripande reformer på samhällslivets alla olika områden, som leda fram till ett alltmera fullkomnat frihetens och socialismens samhälle."

Branting kritiserades från höger för att utarbetandet av propositionen gick för långsamt. Borgarna var nämligen oroliga att högern och vänstern inom arbetarrörelsen skulle gå ihop igen trots att SAP avvisat SSV senast den 18 nov.

## **VÄNSTERN- "BLYG OCH FÖRSYNT"**

De liberala tidningarna var inte nöjda med rösträttsförslaget, det var inte radikalt nog. Aftontidningen (Sth) varnade liberaler och socialdemokrater för att kompromissa alltför långt med högern. Den ansåg förslaget vara behäftat med "vårtor; fläckar och zickzacklinjer". Dagens Nyheter skrev att Högern inte skulle våga ett avslag och kritiserade också liberaler och sossar för att vara alltför försiktiga: "Men tack vare långvarig träning i maktlös oppositionställning äro vänsterpartierna alltjämt blyga och försynta och de göra gärna upp, även om det går ut över de klara ståndpunkterna."

SSV hade mellan 10 och 15 nov. hållit en rad sammanträden. Den 14 nov. sammanträdde representantskapet och riksdagsgruppen. Diskussioner fördes om man skulle gå på storstrejkslinjen eller inte. Reformisterna fällde utslaget och man enades om att göra en hemställan om samarbete till den soc. dem. partistyrelsen.

Samarbetsförslaget överlämnades till Branting den 15 nov. Skrivelsen innehöll krav på allmän rösträtt, första kammarens avskaffande, republikansk författning, åttatimmarsdagen, militärväsendets avveckling, bankväsendets och de viktigaste industriernas socialisering, arbetarkontroll över industrin, förstatligandet av gods- och bolagsjord samt utdelning av jord åt småbrukare.

Socialdemokraterna avböjde inviten men dröjde lite med svaret för att hålla vänstersocialdemokraterna lugna i det oroliga läget.

Arbetarnas aktioner fortsatte att tillta och SAP:s höger gjorde vad den kunde

för att inte förlora greppet om massorna. Så t ex förordade man att partifolk själva skulle organisera demonstrationer som en avledande manöver. P-A Harlsson anordnade fraseradikala möten inför en skeptisk publik.

Den 17 dec. 1918 antogs författningsreformen om allmän och lika rösträtt för män och kvinnor. Ur debatten i riksdagens andra kammare den 17 dec.

A Lindman (h):" Allt vad som talats mot oss, att vi intagit en privilegierad ställning, det skall nu upphöra. Hädanefter skall man icke kunna säga om oss att vi icke kämpa på likställd grund. Och jag misströstar icke, mina herrar, att svensk högeråskådning även under de nya förhållanden som nu förestå, skall bli i stånd att göra sina grundsatser gällande i svenskt samfunds- och folkliv..."

Möller (s):"Det är ingen överdrift att säga att sedan arbetarrörelsens tillkomst har vårt land aldrig stått så nära en revolution som det gjorde i mitten av november detta år. Det var min uppfattning att socialdemokratin ingalunda skulle framkalla någon revolution. Det var också min uppfattning att om motståndet skulle ha visat sej omöjligt att på annat sätt bryta hade socialdemokratin i det avgörande ögonblicket icke fått tveka i valet om de kampmedel med vilka striden för demokratin i vårt land skulle ha fortsatts. Men jag vill säga...lika klart har det för mej varit att socialdemokratin först och främst hade till uppgift att genomföra demokratin utan skakningar med bibehållen laglighet och ordning, alltså under en bestående samhällsfred."

Edén (lib):"Jag vill icke påstå att allt skall bli ett ideallandskap i månlyjus...Men vi hava rätt och vi hava skyldighet mot oss själva att dock känna att vi åtminstone skingra det djupa töcken som hotade, om vi fatta detta beslut."(L s 85)

## **SLUTSATSER**

Den radikala vänstern (SSV, Ungsossarna m fl) såg möjligheten av ett revolutionärt uppsving och publicerade ett uttåg, "fram för den socialistiska republiken". Man ställde krav på en socialistisk regering grundad på arbetar-, soldat- och bonderåd över hela landet.

Men hur väl organiserad var den svenska arbetarklassen? Var man mogen att ta över samhället? Det ansåg inte SSV men man såg i alla fall att det inte helt var utopi. Arbetarklassen var på väg.

Det är mycket svårt att finna ut hur arbetarråd och -kommitteér var organiserade och hur pass utbredda de var. Men så mycket kan sägas att den rörelse som fanns mest var spontana aktioner. Det gällde dagskrav som åttatimmarsdag, dyrtidstillägg, bröd m m.

Men det förekom också mer avancerade krav och kampformer. På en del orter övertog arbetarna distributionen av livsmedel och jagade bort livsmedelsspekulanter och gulaschbaroner. På Sleskarö hade arbetarna jagat bort myndigheterna, befriat de arresterade och upphävt ransoneringsarna. Men denna rörelse var alltför isolerad och organiseringen av kampen var i sin linda.

Borgarna såg mycket oroade på utvecklingen. Vad skulle hända om kampen fortsatte att utvecklas? Det kapitalistiska samhället kunde/ville inte förbättra situationen för arbetarklassen. Istället för förbättrade levnadsvillkor så var det enda man kunde erbjuda en illusion om den allmänna rösträttens undergörande verkningar på en hungrande mage.

Till stöd fanns ju den Svenska socialdemokratin, som inte heller önskade en revolution utan också var oroade att mista greppet om arbetarklassen

Den låga medvetenheten om parlamentarismens funktion plus socialdemokraternas grepp över arbetarklassen bidrog till att illusionsnumret lyckades. Att den allmänna rösträtten var ett förankrat krav går inte att förneka. Men någon lösning på arbetarklassens situation var den inte. Införandet av rösträtt var resultatet av ett revolutionärt uppsving, men tog också udden av det.

## **REFORMISMENS OMÖJLIGHET**

Denna artikel kommer att mynna ut i att det är meningslöst att rösta. Men egentligen borde det vara de partier som slåss om rösterna som skulle motivera varför man ska rösta. För att rösta, det är att företa sig en handling, och då bör man kunna motivera varför. Men så långt har det gått, att det etablerade samhället har fått folk att låta bli att ifrågasätta varför man går till valurnorna. Man tar det som något självklart. Och lika självklart tycks det vara även för de vänsterorganisationer som inte ens har skuggan av en chans att komma in i riksdagen.

Så på grund av denna "självklarhet" - att man ska rösta - tvingas vi ägna denna artikel åt varför det är meningslöst att rösta. Vi kan nämna tre viktiga orsaker:

Vi är kommunister, och anser att socialismen inte kan genomföras med parlamentariska beslut, utan att den måste upprättas av en självständigt och kollektivt agerande arbetarklass i en revolution.

Vi vet på förhand vilka som kommer att vinna valet: borgarklassen. Alla de partier som har en chans att komma in i riksdagen, liksom flera av de små, arbetar direkt eller indirekt för borgarklassens intressen. En regering med Färdin i spetsen kommer inte att genomföra några viktigare förändringar. Lika lite kommer Werners gäng - det har de visat under de senaste tre åren - kunna driva SAP:s politik åt vänster, inte ens om de mångdubblade sitt röstetal.

Hela valjippet är till för att lura folk och få dem att tro att de har något att säga till om, genom de representanter de väljer till riksdagen och de kommunala församlingarna. Detta kallas för att de makthavande sprider parlamentariska illusioner.

Varje parti som kallar sig socialistiskt eller kommunistiskt, och ställer upp i borgerliga val, sprider, med eller mot sin vilja, parlamentariska illusioner. Sen må de aldrig så mycket tala eller skriva om att man inte kan uppnå avgörande förändringar genom parlamentet.

Men detta är ju bara påståenden, säger den klarsynte. Ni har ju inte påvisat riktigheten i dem. Helt rätt:

Då sätter vi igång!

## **REFORMISMENS OMÖJLIGHET**

Det är omöjligt att införa socialismen genom beslut i parlamentet, därför att arbetarklassen aldrig kan ta den politiska makten i samhället så länge borgarklassen innehar den ekonomiska. Den ekonomiska makten över samhället är den grundläggande. Det är ekonomin som bestämmer samhällets övriga strukturer, och därmed även den politiska nivån. Så misslyckades sossarna att genom Stålverk 80 öka sysselsättningen i Norrland. Stålverket kunde inte byggas p g a att det inte är regering och riksdag som beslutar - utan den kapitalistiska ekonomin. Det visade sig nämligen inte vara lönsamt.

I Sverige idag är det borgarklassen som förtrycker främst arbetarklassen. Att sossarna skulle företräda arbetarklassens intressen, och att arbetarna därför, nu före valet skulle inneha den politiska makten är inte annat än förbannad lögn och dikt. Det ligger inte i arbetarklassens intresse att upprätthålla livet på det kapitalistiska systemet - som sossarna sysslar med, genom t ex löntagarfonderna - utan att störta det och att upprätta ett samhälle där arbetarklassen har makten, och kapitalisterna har förvisats till museerna.

Reformismens omöjlighet har också bevisats av historien. Även om en del socialdemokrater var ärliga och verkligen trodde att man kunde genomföra socialismen med hjälp av rösträtten och parlamentet, så bevisades det vi ovan sagt: Statsapparaten är borgarnas och kan aldrig bli arbetarklassens. På grund av att de "ärliga" socialdemokraterna blev funktionärer på heltid och på så sätt skiljdes från arbetarklassen kunde kapitalismen köpa upp/muta dem, för att så småningom integrera dem i systemet. Socialdemokratin och fackföreningsrörelsen blev en del av de organ som borgarklassen använder sig av för att behålla makten.

En annan orsak som gör reformismen omöjlig, är att socialismen och revolutionen förutsätter hela arbetarklassens aktiva och självständiga agerande. Socialismen kan därför inte införas av några få människor vare sig i eller utanför parlamentet, för att sedan överlämnas till arbetarklassen.

## **MAKTEN GÅR INTE ATT DELA**

Socialismen kan inte heller genomföras bit för bit, eftersom det i varje samhällssystem finns en klass som har makten, och en annan som är förtryckt. Det kan under någon längre tid inte finnas möjlighet för arbetarklassen och borgarklassen att dela makten. Detta därför att arbetarklassens makt förutsätter en planekonomi för hela samhället, styrd av arbetarna, och detta skulle samtidigt utesluta varje annan härskande klass.

Revolutionen kan inte heller ske genom någon slags överenskommelse med de härskande. Detta därför att så länge som den härskande klassen agerar som klass kan de aldrig acceptera socialism, eftersom detta skulle innebära deras utplånande som klass. Dessutom visar historien att överallt där arbetarklassen försökt ta makten på fredlig väg, utom eller inom parlamentet,

har det misslyckats. Ett aktuellt exempel på detta är Chile, där borgarklassen ingalunda accepterade att arbetarklassen skulle komma till makten. På grund av att folkfronten inte kunde, ekonomiskt, politiskt och ideologiskt, krossa bourgeoisin, kunde denna starta en massiv offensiv mot Allendes "socialistiska" regering.

Allt detta innebär att vi hävdar att arbetarklassen måste inrikta sig på en väpnad revolution. Detta innebär inte att vi skulle önska en så "blodig" revolution som möjligt. Vi menar i stället, att ju bättre förberedd arbetarklassen är, ju bättre beväpnad den är, desto mindre blodig blir revolutionen. Att inbilla arbetarklassen att den inte skulle behöva vänta sig en öppen, väpnad klasskamp, vore lika med att förbereda den på ett blodigt nedslaktande i ett spontant upprorsförsök.

Detta hänger ihop med vad som tidigare sagts: att under kapitalismen kan bara den klass som innehar den ekonomiska makten, också innaha den politiska. Sossarna har således under samtliga år de suttit i regeringen företrätt borgarnas intressen. Och vidare, de sitter där för att det är de som bäst företräder intressena hos den starkaste fraktionen inom bourgeoisin - monopolkapitalet. Inga andra än socialdemokraterna (utom möjligen de revisionistiska kommunistpartierna) har nämligen ett förtroende hos arbetarklassen, och de har därför möjlighet att lura arbetarna att tro att de har ett inflytande över samhället. Visst har sossarna, som de säger i sin valpropaganda, åstadkommit mycket. Man har lyckats hindra att arbetarklassen rest sig i revolution för att störta kapitalismen. Sossarna har lyckats med att bevara klasssamhället. Genom att VPK ägnar det mesta av sin tid åt att förklara att man ska rädda "arbetarregeringen", sällar man sig till socialdemokraternas och borgarklassens försök att inbilla arbetarna att de har den politiska makten. VPK gynnar således borgarklassens intressen.

## **BEKÄMPA DE PARLAMENTARISKA ILLUSIONERNA**

Hela valjippet går ut på att inbilla folk att det är riksdagen, kommunfullmäktige etc., som kan genomföra förbättringar och att nya partier vid styret skulle innebära kvalitativa ändringar i folks levnadsförhållanden. Detta är en lögn. Eftersom den politiska makten utgår från den ekonomiska så kan några större förändringar inte ske förrän den ekonomiska basen förändrats. Detta kan inte ske genom parlamenten, eftersom de är en del av statsapparaten, som i sin tur står i borgarklassens tjänst. Den borgerliga statsapparaten är uppbyggd så att en minoritet ska kunna härska över en majoritet. Den kan aldrig tjäna majoritetens, arbetarklassens intressen. Att påstå annat är att sprida illusioner om att parlamentet skulle vara fristående från klasssamhället.

De partier som kallar sig socialistiska eller kommunistiska och ställer upp i val, sprider dessutom illusioner om att socialismen skulle gå att uppnå genom parlamentsbeslut, de sprider reformistiska illusioner. Detta gör de även om de samtidigt säger att socialismen endast kan genomföras genom en revolution, och att riksdagen bara är en lekstuga. Det är nämligen handlingen som folk mest lägger märke till, och inte det som skrivs, t ex på en ledarsida. Eller som det också har uttryckts: "Handlingens exempel är vida överlägsen ordets."

Nu har vi kommit fram till det vi började med att påstå: att röstandet i valet inte tjänar något till. Så om du läser detta före eller efter valet, så har det inte heller någon betydelse. För om du läser detta efter, och ångrar att du gått på valbluffen, och röstat, så kan du trösta dig med att din röst inte förändrat något, på sin höjd bytt ut en härskare mot en annan.

Men om det nu inte tjänar något till att rösta, om vi inte kan få det bättre genom röstsedeln, vad ska vi då göra?

Betyder det, att eftersom det är det kapitalistiska systemet som bestämmer våra levnadsförhållanden, att vi inte kan räkna med några förbättringar förrän vi gjort revolution och upprättat socialismen?

Både ja och nej: Några verkliga förbättringar, som avskaffandet av arbetslösheten, slut på energislöseriet och miljöförstörelsen, stopp på utplundringen av U-länderna eller stoppa norrlands avfolkning kan vi inte räkna med förrän det är proletariatet som har makten i samhället. Och för att arbetarklassen ska kunna göra det, måste den störta kapitalismen genom väpnad revolution och upprätta en socialistisk planekonomi.

Men, det finns också ett visst utrymme inom det kapitalistiska samhällets ramar för, i första hand, materiella förbättringar för de förtryckta. Men dessa förbättringar är inget som borgarklassen delar ut av ren välvilja (även om de försöker få det att verka så!).

Det är istället när de, på grund av missnöje "underifrån", ställs inför hotet att mista sina profiter och sin höga ställning i samhället, som de slänger åt folket en reform här och där. Alla dessa reformer är således ett resultat av kamp, eller hot om kamp, på arbetsplatserna och samhället i övrigt. Dessa reformer försöker sedan regering, riksdag och partier, i synnerhet sossarna, ta äran av att ha genomdrivit, när de i själva verket tvingats till det.

## **VÄLJ SJÄLVSTÄNDIG KAMP**

Därför är alternativet till att rösta, det enda alternativet, att på din arbetsplats, i ditt bostadsområde, på din skola ta upp kampen för de krav du och dina kamrater finner angelägna. Vi måste ta kamp för frågor som avskaffande av ackord, kortare arbetstid, lägre hyror etc etc.

I denna kamp kommer vi att finna, liksom arbetarna runt om i landet, att för att kunna få igenom kraven måste vi organisera oss självständigt, utanför partier och fackföreningar, i kommitéer av olika slag, som t ex arbetsplats-, bostads- och strejkkommitéer. Tidigare kamp har också visat att vi måste vara beredda till solidaritetsaktioner för kamrater som sparkats eller svartlistats av företaget. Kamp för olika krav är inget självändamål, kamp för kampens egen skull, ty det är under kampen som vi lär oss, lär oss vilka som är fiender, vilka som är kamrater. Under kampen utmejslar vi våra egna kampformer och metoder, vi lär oss solidaritet. Framförallt lär vi oss att det är enbart vi själva som kan genomföra några grundläggande förändringar.

De kortsiktiga kraven, och kampen för dem, är ett led i kampen för socialismen.

# MYTEN OM ARBETARREGERINGEN

Socialdemokratins stöd i arbetarklassen här i landet beror med säkerhet på att de framstår som det minst dåliga alternativet än att de framstår som ett bra alternativ. Och i den utsträckning sossarna framhålls som bra, görs det med bakgrund av 20-talets borgerliga styre. Det finns hos arbetarklassen idag ett ganska brett medvetande om att sossarna (och VPK) inte är dom som styr allting här i landet, utan att det är kapitalet som styr. Men det finns en stark övertygelse om att det skulle bli mycket värre om "de borgerliga" fick ta över, eller alternativt, att sossarna skulle vridas åt höger om VPK inte fanns i riksdagen och "avslöjade" saker och ting.

## JÄMFÖRELSE

Till att börja med kan vi konstatera att jämförelsen med 20-talet är principiellt felaktig att göra. Om man vill jämföra vad socialdemokratin har åstadkommit vad gäller arbetarklassens levnadsstandard, så bör man jämföra med andra länder där man under samma period haft "borgerligt" styre. Om vi gör detta kan vi konstatera att arbetarklassen fått liknande materiella standardförbättringar i hela den industriella världen. Skillnaderna beror snarare på statens grundläggande ekonomiska resurser än på dess regeringar.

Vi ser också vid en sådan jämförelse att relativt liten arbetslöshet inte hänger samman med socialdemokratiskt regeringsinnehav (England) eller att de demokratiska rättigheterna skulle garanteras av att sossarna sitter i regeringen (Tyskland).

## SOSSARNAS "PLANHUSHÅLLNING"

Men vi behöver inte gå till andra länder för att se att sossarna inte kan styra ekonomin. Stålverk 80 är ett exempel. Verket skulle lösa sysselsättningsproblemet. Men när konjunkturerna vände neråt, blev man tvungna att skära ner projektet till hälften. Vad gäller demokratiska fri- och rättigheter, har de senaste åren bara allt för tydligt visat att sossarna ingalunda är någon garant för dom. När man ute via fackföreningarna lyckats få ett sådant grepp över arbetarklassen att man kan hindra strejker, lägger man fram ett lagförslag som ska avskaffa § 32 men som ytterligare kommer att försvåra strejker. Det är sossarna som är ansvariga för SÄPO, IB, SAPO och den speciella demonstrationspolisen. Som om inte detta vore nog; man vill införa en grundlag där man på en riksdag ska kunna avskaffa saker som mötes- och demonstrationsfrihet.

Visst genomför sossarna också åtgärder mot kapitalisterna - men det är just deras uppgift - att som förvaltare av statsapparaten hindra att de båda huvudklassernas kamp raserar samhället. Socialdemokratin ansvarar istället för hela kapitalismens fortlevnad - även om man då tvingas gå emot enskilda kapitalgruppers intressen. Socialdemokratin garanterar således även arbetarna som helhet tagna de bästa möjliga levnadsvillkoren under kapitalismen. Det är inte som förvaltare av det nuvarande samhället vi kritiserar sossarna - utan som förmenta förvaltare av arbetarklassens långsiktiga intressen.

## VÄNSTERN I SAP

Visst finns det en vänster inom socialdemokratien - som också ställer bra krav. Men "rörelsen" fungerar som en avledare av dessa krav. Kraven blir till motioner som blir till utredningar som blir till regeringsförslag till nya utredningar som blir till nya förslag...

Ett vanligt argument för att vi skulle föredra sossarna framför borgarna är den s k progressiva utrikespolitiken, stödet till befrielseörelserna och U-länderna. Men nu förhåller det sej så en gång att världen i stort är uppdelad mellan de imperialistiska staterna. Den enda möjligheten för det svenska kapitalet att slå sej fram i konkurrensen, när man inte är förmögen till krig, är att gå fram i kölvattnet på de nationella befrielseörelserna. När de har kastat ut t ex det amerikanska kapitalet står det svenska berett, antingen det gäller massfabriker i Nordvietnam eller gruvor i Angola. Vi har t o m en speciell statlig byrå för detta, SIDA (Swedish Imperialism Development Agency).

### **OM BORGARNA KOM TILL MAKTEN ...**

...så skulle förhållandena för arbetarklassen inte förändras nämnvärt, varken på kort eller lång sikt. Även Bohman/Fälldin/Ahlmark skulle tvingas att ta hänsyn till den starkaste kapitalgruppen- monopolkapitalet- på det mindre kapitalets och småborgarnas bekostnad. Man skulle som sossarna få ta ansvar för hela samhällets intressen - och också tillgodose arbetarklassens mest brännande krav. Men, till skillnad från sossarna, kan man inte framställa sej som arbetarnas företrädare och därigenom få dessa att ta ansvar för kapitalismen på samma sätt som nu.

### **MILITANS?**

Med "borgarna" i regeringen skulle vi t ex få en mer militant avtalsrörelse. Men på samma gång som arbetarna inte på samma sätt som nu skulle känna ansvar för samhällsfreden, så skulle inte heller sossarna och LO-byråkratin göra det. Det ökade uppsvinget av militans hos klassen skulle inte automatiskt leda till en ökad självständig kamp och organisering därför att LO-byråkratin av opportunistiska skäl skulle vara mer beredda till fackliga stridsåtgärder. M a o, genom en tillfällig "radikalisering" skulle reformisternas grepp över arbetarklassen öka. Sett utifrån perspektivet för den självständiga kampen och organiseringen vore det alltså negativt om sossarna kom i opposition.

Däremot skulle de (relativt få) arbetare som är missnöjda med dagens samhälle och ser alternativet hos centern t ex snabbt bli av med sina illusioner om att en borgerlig regering skulle kunna förändra detta samhälle till det bättre. För dessa finns det då endast ett alternativ kvar - att gå vänsterut.

Av resonemanget hittills har vi inte kommit fram till några avgörande argument för att vi skulle önska att sossarna behöll regeringsmakten - och inte några större fördelar med att de förlorade den heller. Det finns argument både för och emot och vi kan inte se att endera sidan överväger. Det finns alltså på det här planet ingen anledning att stödja (eller motarbeta) den socialdemokratiska regeringen.

## **"ARBETARREGERINGEN"**

Därmed är vi inne på det andra reformistiska alternativet i årets val - VPK. Deras huvudargument - att man ska rösta på VPK för att rädda kvar "arbetarregeringen" - får vi anse vara avfärdat i o m att vi sett att det inte finns någon anledning att föredra sossarna framför "borgarna" i regeringen.

Argumentet att VPK ställer mer radikala krav än sossarna i riksdagen kan ju vara nånting - om man är sosse och tror att makten ligger i riksdagen. VPK:s riksdagskrav må vara hur radikala som helst - de bidrar hur som helst till att sprida parlamentariska illusioner. Det främsta argumentet till att inte rösta på VPK, det är att man inte avslöjar socialdemokratien inför arbetarklassen utan tvärtom stöder den.

## **KLASSAMARBETE**

Vi vet också att VPK inte är ett revolutionärt parti. Tvärtom har alla dess broderpartier som hamnat i en revolutionär situation visat prov på kontrarevolutionärt agerande, antingen det har varit fråga om klassarbete i folkfronter eller att slå ner arbetarklassen när man ensam kommit till makten. VPK:s stöd till och avhängighet av den härskande byråkratklassen i Sovjet är inte heller någon anledning till att backa upp VPK genom att ge det något som helst kritiskt stöd. Kritiken skulle bli så dominerande att "stödet" skulle te sej löjligt.

## **VPK UT UR RIKSDAN**

VPK har inte heller lyckats särdeles bra med att "avslöja" sossarnas och borgarnas tilltag mot arbetarklassen, t ex den hemliga polisen. FiB/Kulturfront har härvid gjort betydligt större nytta än VPK:s riksdagsgrupp. VPK:s närvaro i riksdagen har inte heller hindrat införandet av otaliga klasslagar: terroristlagen, LTO, utrustningen av polisen eller lagar m m. begränsar arbetarnas inflytande på arbetsplatsen.

VPK:s närvaro i riksdagen underlättar inte heller kommunistiskt arbete i allmänhet. Tvärtom leder det faktum att VPK framstår som det kommunistiska partiet till att kommunister framstår som anhängare till moskvabyråkratin. Och det är negativt för förtroendet för kommunismen.

Till skillnad från vad vi sa om sossarna så finns det inga som helst anledningar till varför vi skulle önska att VPK finns kvar i riksdagen. Tvärtom, det skulle underlätta för de revolutionärt kommunistiska krafterna om VPK:s inflytande minskade.

## **REVOLUTIONÄRER I PARLAMENTET, FINNS DOM?**

Valet i höst kastar sin skugga även över Förbundet Arbetarmakt. Vi har redan granskat parlamentarismen ur olika synvinklar i flera artiklar.

Utifrån vår revolutionärt kommunistiska ståndpunkt försöker vi förklara varför riksdagen inte kan användas för att genomföra socialismen, dvs.

försöker avslöja reformismen, samt förklara parlamentets och partiernas tillbakahållande funktion på utvecklandet av ett socialistiskt medvetande hos massorna. Nu är det dags att granska den "yttersta vänstern".

Idag finns i Sverige en rad organisationer som kallar sig revolutionära, och i likhet med oss propagerar nödvändigheten av revolution för att genomföra socialismen. Men trots att de inte anser riksdagen vara det forum där beslutet om att genomföra socialismen kommer att fattas, så deltar de ändå i det parlamentariska gyckelspelet. De ställer upp själva, eller så stödjer de det ena eller andra parti•et. I artikeln nedan granskas deras motsägelsefulla politik.

Nyligen meddelade KFML(r) att de inte tänkte delta i årets val. Orsaken skulle vara att man inte anser sig ha någon möjlighet att få in någon representant i riksdagen och att valet bara skulle tjäna som styrkemätare. Nu kände man emellertid till sin styrka genom t.ex bedömningar av sin tidningsförsäljning och mötesdeltagande, så därför ansåg man sig inte behöva ställa upp.

Men varför ställde då KFML(r) upp 1973? Trodde man då att man skulle få in någon i riksdagen? Eller var statistiken över tidningsförsäljningen sämre då? Nej, den verkliga orsaken till KFML(r)s beslut ligger i det faktum att organisationen förlorat i styrka sedan -73, och att man inte på nytt skulle kunna nå upp till resultatet 8000 röster.

## "RÖD TRIBUN"

KFML(r) för fram två vanliga argument för en förment antiparlamentarisk organisations valdeltagande: "gradmätaren" och "den röda tribunen".

Argumentet att valdeltagande är nödvändigt för att kunna mäta sin organisations inflytande är naturligtvis dumheter. Dels för att man mycket väl kan skaffa sig en idé om detta genom att konstatera hur pass t.ex organisationens propaganda når ut, uppslutning på möten etc. Men också för att om man verkligen står för en antiparlamentarisk politik - skulle resultatet av denna politik innebära ett valdeltagande? Nej denna motivering för valdeltagande förutsätter att man menar att en ökad medvetenhet hos arbetarklassen inte främst tar sig uttryck i ett självständigt handlande och organisering - utan i en formell uppslutning bakom Det Kommunistiska Partiet. Det enda man mäter med ett valdeltagande är hur pass väl man lyckats inpränta en viss bokstavskombination hos väljarna. Ibland lyckas man inte ens använda valet som gradmätare - vet någon hur många röster RMF fick i förra valet?

Men om nu chansen finns att få in en eller ett par representanter i parlamentet? Skulle det inte ge ytterligare en plattform för att propagera t ex antiparlamentarism? Skulle inte en "Röd tribun i borgarriksdagen" vara bra att ha? Återigen nej. Riksdagsmännen är det naturligtvis ingen som tänkt sig att tribunen ska vara till för - men de blir de enda som får möjlighet att ta del av det "revolutionärerna" skulle ha att säga. Den borgerliga och reformistiska pressen samt övriga massmedia skulle naturligtvis endast ägna sig åt att tiga ihjäl eller att förvränga det som sägs från den "röda tribunen". Och i den egna pressen kan man föra fram sina synpunkter utan att de behöver stå under beteckningen "hänt i riksdagen".

## **NAIVT**

Det är också naivt att tro att några ord från en "tribun" som parlamentets talarstol skulle ha något större inflytande i t ex en kritisk situation för arbetarklassen. Till de naivas skara får man dock här räkna Lenin, som i sin skrift "Radikalismen" bland all sin kritik mot vänsterkommunisterna i Tyskland också menade att det var på grund av att kommunisterna inte ställde upp i parlamentsvalen som arbetarna gick till vänstersossarna istället för till kommunisterna. På detta svarade en företrädare för vänsterkommunisterna, Herman Gorter: "Ni säger att det faktum att de tyska arbetarna i massor går till det oavhängiga partiet och inte till det kommunistiska, går att föra tillbaka på kommunisternas ickeparlamentariska uppträdande. Alltså blev Berlinerarbetarna nästan övertygade genom våra kamrater Liebknechts och Rosa Luxemburgs död, genom kommunisternas målmedvetna strejker och gatustrider. Det var; bara kamrat Lenins tal i parlamentet som fattades: Om han hållit talet, skulle de ha gått till oss och inte till de tvetydiga oavhängiga: Nej, kamrat, det är inte sant."

## **VALDELTAGANDE ELLER SJÄLVSTÄNDIG KAMP**

För att gå vidare i vårt resonemang måste vi ett ögonblick se på relationen mellan den antiparlamentariska propagandan och vilken propagandistisk effekt själva det faktum att en organisation ställer upp i val eller stödjer ett annat parti har.

Vilken propagandistisk betydelse har själva valdeltagandet för en organisation? För det första att organisationen sammanknippas med valdeltagande, med parlamentarism. Av alla som t ex fick reda på att KFML(r) eller RMF/KAF ställde upp i valet, så var de allra flestas behållning: revolutionärer/kommunister - valdeltagande; trotskister - valdeltagande. Den överväldigande majoriteten kommer aldrig att uppfatta organisationernas eventuella kritik av parlamentarismen - på sin höjd uppfattar folk att organisationerna är kritiska mot de andra partierna och myglet i riksdagen - men vilka är inte det?

Resultatet av valdeltagandet blir alltså att man förstärker de parlamentariska illusionerna hos folk, att revolutionär politik sammanknippas med parlamentarism och viktigast av allt: att idén om att det är ledarna, proffspolitikerna som ska göra saker och ting åt folk förstärks, och att idén om den självständiga kampen och organiseringen försvagas.

Det faktum att intrycket av den "revolutionära" organisationens valdeltagande blir en sammanknippning mellan revolutionär politik och parlamentarism kan inte upphävas av aldrig så vackra valtal eller artiklar mot parlamentarism i tidningarna. Detta därför att dessa tal och artiklar bara når en bråkdel av alla de som redan sammanknippat organisationen med parlamentarismen. Dessutom kan man hålla dessa apelltal och sprida tidningar och flygblad utan att därför ställa upp i val. Med riktigt finurligt uttänkta aktioner kan man därför skaffa sig publicitet utan att behöva sprida några parlamentariska illusioner.

## **KRITISKT STÖD**

Men det finns ett sätt att undgå att "befläcka" den egna organisationen men ändå ingripa i valet, menar några. Detta kallar man "kritiskt stöd". Den "revolutionära" organisationen uppmanar till röstning på något parti som ställer upp i valet. Men även i detta fall gäller precis samma argument som när organisationen ställer upp själv. Man sprider samma illusioner förutom att man stärker den reformistiska organisation man ger sitt kritiska stöd. Och vad blir av kritiken? Ja, samma som med den antiparlamentariska propagandan vid det egna valdeltagandet. "Kritiken" den drunknar i "stödet". Få kommer att läsa kritiken i ledarna hos den "revolutionära" organisationens tidningar, desto fler kommer att sammanknipa organisationen med valdeltagande och med reformisterna.

KAF (trotskisterna) tänker ställa upp i årets val. I "Internationalen" nr 7/76 låter man närmast ledsna över att man i år inte kan stödja sossarna i valet: Det är nämligen inget "klasskampsväl" (som de menar att det var i England och Frankrike 1974). När arbetarklassen börjar mobilisera sig för kamp - då ska man alltså enligt trotskisterna stödja reformisterna och det gjorde man mycket riktigt i England och Frankrike 1974. Naturligtvis är det i stället ännu viktigare, att i en situation när arbetarklassen börjar resa sig till kamp för sina krav, att man inte leder kampen i parlamentariska banor.

Förbundet Kommunist bedrev inför förra valet en antiparlamentarisk kampanj (Deras teoretiska organ, "Kommunist" nr 13 innehöll en del bra material om parlamentarismen, läs det:). I år föreslår FK:s ledning ett kritiskt stöd till VPK. Man försöker att inför kongressen i maj skapa opinion för detta genom att i senaste "Arbetarkamp" antyda ett sådant stöd: "En riksdag utan VPK skulle innebära ett stort framsteg för SAP:s kamp för totalt monopol i arbetarklassen." "Inför den hårdnande krisen är det av viss betydelse att det finns en parlamentarisk vänsteropposition".

## **INGET ALTERNATIV**

Men vi frågar: Är VPK, i riksdagen eller på arbetsplatserna något verkligt alternativ till socialdemokratin? Vi menar att så inte är fallet. VPK är ett helt igenom reformistiskt parti, som försöker inbilla oss att det går att införa socialismen via riksdagen. På arbetsplatserna och i samhället i övrigt står man inte för en alternativ politik; utan hämmar utvecklandet av en revolutionär styrka hos arbetarklassen. VPK är inget alternativ till sossarna, därför att VPK är självt socialdemokratiskt och reformistiskt. Inte på något sätt arbetar VPK för en revolutionär omvälvning av samhället, utan man inskränker sig till att agera "vänliga pådrivare" på sossarna.

## **HÖGTIDLIG PRINCIP**

Finns det då ingen situation där en revolutionär organisation skulle kunna delta i ett val? Som vi försökt redogöra för tidigare är det inte av någon högtidlig princip vi förkastar valdeltagande. Vår uppfattning baserar vi på avvägandet mellan vilka konkreta (struktuella) förändringar ett valdeltagande kan föra med sig - och vilken påverkan på människors medvetande det har. Om man bedömer att de struktuella förändringar man skulle kunna vinna är av större betydelse än spridandet av parlamentariska illusioner som ett valdeltagande med nödvändighet medför, så kan man tänka sig att tex

kritiskt stödja något parti. Detta också naturligtvis under förutsättningen att den revolutionära organisationens inflytande är så stort, att ett ställningstagande skulle vara av betydelse. Sådant är läget inte i Sverige idag.

## **ERFARENHETER FRÅN CHILE OCH SPANIEN**

Spanien, sommaren 1936: "Varje barn kunde tala om att ett uppror var nära förestående. Sparvarna skrek ut det från hustaken".

I februari 1936 hölls ett parlamentsval i Spanien. Det var ett val där de två huvudklasserna i samhället stod i klar och entydig konflikt. Arbetarklassen och de egendomslösa och fattiga hade sina kandidater i en valallians och borgarna, prästerna, de rika jordägarna, militärerna och deras proselyter sina i en högerinriktad valallians. Vänstern vann valet. Hade man inte vunnit, hade förmodligen stora delar av arbetarna och bönderna startat ett uppror, med krav om jordreformer och frigivande av de 30 000 politiska fångarna. Nu kom i stället högerns och generalernas uppror i juli - 36.

Vad förmådde då den regering som backades upp av den valallians som segrade i valet? De tecken som föregick upproret, generaler som misstänktes för korruption, etc. förbigick man med tystnad. Man vägrade beväpna arbetarna i de stora industristäderna. Kort sagt, man väntade på sin egen undergång.

### **KLASSKRIG**

Och den kom också. Inte med en gång. Ty de spanska arbetarna och bönderna gav inte frivilligt upp vad man uppnått: kollektivisering av jorden och arbetarstyre i fabrikerna. Men i takt med att den republikanska regeringen inskränkte arbetarnas och böndernas makt för att blidka småborgarna i Spanien, England, Frankrike, började allt fler ställa sig frågan vad man kämpade för. Man fortsatte naturligtvis att slåss, eftersom det var enda alternativet till att bli dödad av fascisterna, men vad slogs man för? Sitt liv, kanske. Men man hade börjat kampen för att få ett nytt liv. Detta tog den egna sidan från det spanska proletariet. Kommunistpartiet t ex talade om: först seger i kriget, sedan revolution. De fattade inte att spanska klasskriget var just ett klasskrig. Där en klass kämpade mot en annan om makten.

### **DÅLIGA ALTERNATIV**

Att den spanska republiken gick under och den spanska arbetarklassen för årtionden framåt förlorade sina möjligheter till kamp, är naturligtvis främst fascisternas och borgarnas förtjänst. Men en felaktig politik från olika arbetarorganisationer bidrog också här till.

Många taktiska och strategiska misstag av den republikanska regeringen skulle kunna tas upp. Men det grundläggande felet var, att man förlitade sig på gängse borgerliga, parlamentariska värderingar och ageranden än på arbetarklassens egen kamp och makt. Gång efter gång ställde man den spanska arbetarklassen inför två nästan lika dåliga alternativ : en fascistisk regering eller en auktoritär borgerlig "demokrati".

## CHILE

Chile, sommaren 1973: I mitten på juli försökte högern och militärerna genomföra en kupp. Kuppen var riktad mot den folkfrontsregering som president Allende ledde. Kuppen slogs dock tillbaka.

Efter kuppen tog den rörelse inom arbetarklassen, som gick under beteckningen "cordones industriales" (arbetarrådsrörelsen) ordentlig fart. Denna rörelse var en reaktion på den reformism och parlamentarism som folkfronten företrädde. Under de år som folkfronten haft makten hade förvisso en hel del sociala förbättringar genomförts, men borgarklassen hade fortfarande makten. Den politiska makt som folkfronten representerade omfattade på intet sätt den viktigare, grundläggande ekonomiska makten. Genom "cordones industriales" och dess motsvarighet på landsbygden försökte delar av arbetarklassen formera sin egen makt. Denna makt utgick direkt från basen och kunde därför skapa en aktivitet och medvetenhet hos dem som deltog i denna kamp. Och det var främst denna makt som borgarna och militärerna var rädda för, då denna direkt ifrågasätter fåtalets makt - och ger ett alternativ : arbetarmakten. Efter kuppöversöket i juli försökte man också beväpna sig, men blev fråntagna sina vapen, med hänvisning till en lag som förbjuder andra än armén att inneha vapen.

## MORD

Att kuppen i september -73 sedan mötte så lite motstånd på det militära planet är inte så underligt. Utan vapen är, det inte så lätt att göra motstånd och med en militär som till 98% stödde borgarna var utgången given.

I Spanien dränktes arbetarklassen och lantarbetarna i blod: Likaså i Chile. Den väg som folkfrontsdyrkare reformister m.fl. anvisar för de förtryckta, visade sig än en gång vara den blodigaste: Att förlita sig på en sådan politik kan bara betyda en sak: självmord.

Exemplet Chile är i många avgörande frågor skilt från Spanien 1936-39. Men ett är dock gemensamt. Det är samma folkfrontsideologi och klassförsoningspolitik som var en av förutsättningarna för militärernas och borgarnas seger. Allende, liksom de socialdemokratiska och kommunistiska ministrarna i den spanska republikens regering, vågade inte uppmuntra arbetarnas egen makt och deras egna initiativ. Vilket heller knappast ligger i deras ideologi att göra. I Spanien sa kommunister och sossar : "Ta det lugnt : Vi diskuterar och får inte gå för långt nu". I Chile samma sak : "Vänta, vänta vi har ju makten nu. Allting ordnar sig". Allendes hjältedöd i presidentpalatset i Santiago i september -73 kan förringa, men inte försona hans tidigare brott mot arbetarklassen och eftergifterna åt borgarna och militärerna.

## NÅ, HUR SKALL VI HA DET DÅ?

En del s.k. kommunister menar att bara deras parti får tillräckligt många procent i valet, så är socialismen genomförd: Det är ett alltigenom falskt påstående, för under valproceduren har arbetarklassen i så fall visat en grundläggande brist i sin medvetenhet - nämligen att man är beredd att lämna

ifrån sig ansvaret och makten till dem som man röstar på. Marx tes om att arbetarklassens frigörelse måste vara dess eget verk är viktig i många avseenden.

För att den socialistiska revolutionen ska segra och byggandet av socialismen kunna påbörjas, krävs ett utbrett socialistiskt medvetande hos arbetarklassen. I detta inbegrips medvetandet om att det endast är arbetarklassen själv som genom sitt självständiga och kollektiva handlande och sin självständiga organisering kan inleda, genomföra och befästa revolutionen. Och denna medvetenhet och självständighet kan bara utvecklas hos klassen själv under den kamp som pågår före och under revolutionen.

Historiska erfarenheter visar att arbetarklassen under denna process inte kan använda sig av sina fackliga organisationer heller utan måste finna andra former för sina aktioner. Oftast väljer man kommittéer på stormöten.

När strejk- och ockupationsrörelsen sedan sprider sig, tvingas arbetarna organisera egen distribution av livsmedel och andra förnödenheter, att samordna kommittéerna och organisera och beväpna strejkvakterna i en arbetarmilis. Milisen är nödvändig för att mota en härskande klassens försök att återta makten med hjälp av sin våldsapparat: polis, militär och borgargarden. När i denna situation av dubbelmakt, arbetarklassen kommer till insikt om nödvändigheten av att gripa makten i hela samhället, övergår strejk- och ockupationskommittéerna i ett kvalitativt högre stadium - arbetarråd.

Genom denna process kan en kollektiv medvetenhet om nödvändigheten av klassens självständiga organisering och försvar erövras, och att den borgerliga staten och dess våldsapparat är klassens fiende och måste störtas.

## **SOCIALISMEN**

Det viktigaste kännetecknet på det socialistiska samhället är således att arbetarklassen har makten. Detta möjliggörs genom att tillgångarna ägs av hela samhället gemensamt och att den privata äganderätten till produktionsmedlen och till samhällets tillgångar i övrigt är upphävd. Detta ger i sin tur möjlighet att upprätta en planekonomi - styrd av arbetarklassen - och att upphäva de mekanismer som skapar ett främlingskap mellan människa och samhälle. Planekonomi under arbetarstyre kommer att utvecklas till att man producerar för människornas verkliga behov och icke för att ett vinstintresse ska tillgodoses. I och med att arbetarna själva förvaltar fabrikerna kommer stress och farliga arbetsmoment att försvinna. Att man har ansvar för sig själv och sina arbetskamrater kommer att öka solidariteten och med det kommer beredskapen att öka att ta bort sådant som skapar splittring mellan arbetare som t ex olikheter i lön.

Under socialismen måste man medvetet arbeta för att införa lika-lön och avskaffa alla former för meritvärdering. Man kommer att sträva efter att avveckla penningssystemet genom att se till att människorna får det de behöver gratis i allt större utsträckning, för att på så sätt avskaffa lönesystemet.

## **ARBETARRÅD "I STÄLLET FÖR" RIKSDAG**

Den organisationsform som arbetarna funnit vara nödvändig i kampen under revolutionen - arbetarråden och arbetarmilisen - kommer också att utgöra grundstommen i den nya proletära staten. Denna bygger på att alla arbetare och anställda, oavsett ställning och yrke, som är sysselsatta inom de olika produktionsenheterna, såsom fabriker och gruvor, inom industri och verk som kommunikationer, post och tele, samt inom lantbrukets alla delar, besitter med omedelbar verkan de värden som anförtrotts dem, dvs själva produktionsanläggningen. De är inför alla arbetande människor ansvariga för att dessa värden förblir oskadda, används ändamålsenligt och att produktionen inordnas i den ekonomiska planeringen. Den organisation som förvaltar den enskilda produktionsenheten är arbetarrådet.

Detta består av två delar: Stormötet i vilket alla som arbetar på företaget deltar, och dess verkställande utskott, driftsrådet, som väljs av stormötet och vars medlemmar är omedelbart avsättbara om de handlar mot arbetarnas intressen.

Den lokala församlingen består av delegater från olika arbetarråd inom en geografiskt bestämd enhet, rådskommunen. Till den lokala församlingen kommer också delegater från bostadsråd och råd på utbildningsanstalter, soldatråd m fl. Den lokala församlingens uppgifter är att besluta i lokala angelägenheter som stadsplanering och bostadsbyggande.

## **DEN CENTRALA ORGANISATIONEN**

Från rådskommunen väljs delegater till regionala och centrala församlingar. Dessa har samordnande uppgifter, de har överblicken över vad som behövs produceras och vad som är möjligt att producera med hänsyn till råvarutillgången. Den centrala församlingen har också som uppgifter sådana frågor som utrikespolitiken, utrikeshandel och de väpnade styrkorna, men naturligtvis ska dessa frågor diskuteras på basplanet och de valda delegaterna framföra vad deras uppdragsgivare anser. Också här är det självklart att en delegat som inte svarar för sina uppdragsgivares uppfattning kan omedelbart avsättas av den församling som valt honom.

Den socialistiska staten kommer naturligtvis att bekämpa alla försök från enskilda eller grupper att omintetgöra det som arbetarklassen erövat under revolutionen. Majoriteten av befolkningen, arbetarklassen och de som stöder den kommer uppmärksamt och aktivt påvisa och bekämpa sabotageförsök och slå ner försök från den tidigare härskande klassen att återerövra makten. Det är detta som kallas proletarietets diktatur, men denna diktatur måste vara ett verk av klassen och inte av en liten ledande minoritet som uppträder som representant för klassen. Likaså måste under en lång period arbetarklassen ha en skärpt uppmärksamhet mot enskilda eller organisationer som i klassens namn försöker skaffa sig makt och privilegier i klassens namn.

Först under det kommunistiska klasslösa samhället kommer människorna att ha en så hög grad av solidaritet och vilja och förmåga att delta i skötseln och förvaltningen av samhället, att en sådan skärpt vaksamhet mot inre fiender inte längre behövs. Kommunismen förutsätter också att revolutionen är genomförd i hela världen och att det socialistiska uppbygget har hunnit ganska långt i de delar av världen som är industrialiserade och de delar som

har de viktigaste råvarutillgångarna. Detta innebär att också den yttre vaksamheten, dvs militär beredskap, inte längre är nödvändig.

## **SOCIALISMEN - ETT LÅGENERGISAMHÄLLE**

Inte bara arbetsmiljön utan miljöproblemen i stort kan attackeras, eftersom hänsyn tas till hela samhällets långsiktiga nytta av ett visst projekt, inte bara till ett enskilt företags kortsiktiga vinst.

Samhället kan satsa på återanvändning av produkter och enklare kunna stoppa nedsmutsning och annat slöseri med naturresurserna. På samma sätt kan man ta hänsyn till var och hur människorna vill bo, stoppa glesbygdernas avfolkning och storstädernas tillväxt, bygga bostäder som de boende vill ha dem, och inte efter hur vinsten ska maximeras för byggföretaget.

Man måste inrikta produktionen på ett lågenergisamhälle, där naturens resurser inte förskingras. Detta innebär ett NEJ till kärnkraften.

## **REVOLUTION AV VARDAGSLIVET**

Kapitalismen bygger på ekonomiskt förtryck och utsugning. Det är bara den produktiva människan som är intressant i det här samhället och då bara de egenskaper hos henne/honom som är värdefulla för kapitalisterna. En självständigt tänkande och kännande människa utgör ett hot mot det bestående. Däremot är en arbetare som sedan barnsben lärt sig respektera överheten, överlåta ansvar och beslut åt andra, han är snöpt i sin utveckling men tjänar utmärkt kapitalets syften. Skolan är ett instrument för att skapa denna människa, den borgerliga kärnfamiljen ett annat. Parlamentarismen drar också sitt strå till stacken.

Aggressivitet och uppror mot sociala normer betraktas i den reaktionära psykologin som "sjukdomstecken" hos individen. De arbetarkvinnor som håller tillgodo med sin situation som lågavlönade, dubbelarbetande barnaföderskor, de är socialt accepterade. Medan de som genom kamp kollektivt eller på "hemmaplan" gör uppror mot sitt förtryck, de fyller inte "kvinnorollen". De män som genom sina sätt att leva ifrågasätter det kapitalistiska mansidealet av styrka och hårdhet, betraktas som avvikare i stället för pionjärer för en ny, människosyn.

Människans frigörelse under socialismen kräver inte bara kapitalismens död utan också den borgerliga kärnfamiljens död. Alla den borgerliga klasstatens ideologiska instrument måste krossas. Det är andra egenskaper som vi behöver utveckla för att gemensamt kunna bygga upp ett socialistiskt samhälle: solidaritet i stället för tävlingsmentalitet, självständighet i stället för underdånighet, aktivitet i stället för passivitet. Den privata äganderätten till barnen måste upphöra, barn måste uppfostras till kritiskt tänkande individer förmögna att handla självständigt utan auktoriteter, inte bara rent politiskt utan på livets alla områden, såsom val av framtid, sexuallivet etc. Kärnfamiljen måste successivt ersättas med nya samlevnadsformer där en kollektiv uppfostran av barnen är en av hörnstenarna.

I och med "kulturens" frigörelse från kapitalistiska marknadsmekanismer ligger vägen öppen för ett oerhört uppsving för all skapande verksamhet. Att

skriva, måla och spela musik kommer att vara var mans egendom och inte som nu ett passivt konsumerande av "erkända konstnärers" och experters verksamhet.

Denna nya människa är en förutsättning för att det kommunistiska klasslösa samhället ska kunna skapas.

**ARBETARKLASSENS FRIGÖRELSE  
MÅSTE VARA DESS EGET VERK!**



**[www.folkmakt.nu](http://www.folkmakt.nu)**

